

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Tampereen kaupunki
Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta
PL 487

Valvontapäätös

Asia

Tampereen kaupungin sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestäminen.

Asiassa saadut selvitykset

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa on käsittelyssä kantelut LSSAVI/1331/2020 ja LSSAVI/16677/2019, jotka liittyvät Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämiseen. Lisäksi Tampereen kaupungin tarkastusraportissa 8/2020 ja eduskunnan oikeusasiamiehen kantelussa EOAK/877/2019 on tuotu esille epäkohtia Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelujen toteuttamisessa. Edellä esitettyjen perusteella aluehallintovirasto avasi 19.1.2021 sosiaalihuollon valvonta-asian mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisestä.

Aluehallintovirastosta on 11.2.2021 tehty Tampereen kaupungille selvityspyyntö, jonka vastine on saatu 15.4.2021.

ALUEHALLINTOVIKASTON RATKAISU

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto toteaa Tampereen kaupungin sosiaalihuoltolain mukaisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen olevan asianmukaisesti järjestetty.

Valvonta-asian käsittely aluehallintovirastossa päättyy.

PERUSTELUT

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 24 §:ssä määritellään päihdetyön palvelut, joiden avulla vähennetään ja poistetaan päihteisiin liittyviä hyvinvointia ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä sekä tuetaan päihteettömyyttä. 25 §:ssä määritellään mielenterveystyön palvelut, joiden kautta vahvistetaan yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavia tekijöitä sekä poistetaan ja vähennetään mielenterveyttä vaarantavia tekijöitä.

Edelleen sosiaalihuoltolain 33 §:n 2–3 momentin mukaan yleiset kunnalliset sosiaalipalvelut on toteutettava siten, että ne soveltuvat kaikille asiakkaille. Tarvittaessa avun ja tuen tarpeessa oleva henkilö on ohjattava erityispalvelujen piiriin. Palvelut on lähtökohtaisesti toteutettava siten, että niihin on mahdollista hakeutua oma-aloitteisesti riittävän aikaisessa vaiheessa. Sosiaalipalveluja on pyrittävä järjestämään eri hallinnonalojen peruspalvelujen yhteydessä, jos järjestely edistää palvelujen yhteensovittamista ja laadultaan hyvien palvelujen järjestämistä.

Saadun selvityksen mukaan erikoistason mielenterveys- ja päihdepsykiatrian palvelut siirtyivät Pirkanmaan sairaanhoitopiirin vastuulle vuoden 2021 alusta. Tampereen kaupunki vastaa päihdepalvelujen ja perustason mielenterveyspalvelujen järjestämisestä psykososiaalisen tuen palveluryhmässä, vastaanottopalveluissa sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluryhmässä. Suurin osa psykososiaalisen tuen palveluista tuotetaan ostopalveluna.

Selvityksen mukaan päihdepalveluiden avo- ja laitoshuollon palvelut on kilpailutettu vuonna 2019. Ostopalveluina tuotetaan avohuollon yksilö- ja ryhmämuotoista tukea, myös verkkopalveluna. Avohuollon palveluihin kuuluvat terveysasemien päihdetyö, selviämis- ja katkaisuhuoltoaseman toiminta ja sosiaalityön ohjaus. Lisäksi apua voi hakea mm. työ- tai opiskelijaterveydenhuollosta. Peruspalvelujen lisäksi hoitoon voi hakeutua A-Klinikka Oy:n Jeesiin tai Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy:n Breikkiin. Päihdepalvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin voi hakeutua maksutta ja ilman lähetettä.

Nuorten päihdepalvelut toteutetaan Nupossa (nuorisopäihdepoliklinikka), jossa hoidetaan 13–25-vuotiaita. Yksikössä voi asioida päivystysaikana ilman lähetettä ja ajan voi varata myös puhelimitse tai sähköpostitse. Yksikössä toimii osa-aikainen lääkäri. Alaikäisten osalta lääkäripalvelut toteutuvat tarvittaessa Nuorisovastaanoton mielenterveyspalveluiden Valo-työryhmästä. Täysi-ikäiset ovat saaneet ajan Nuppoon 1–2 viikon kuluessa yhteydenotosta ja yksikköön ei ole jonoa.

Avohoidon mielenterveyspalvelut toteutetaan terveysasemilla. Kiireellinen hoidon tarpeen arviointi voidaan toteuttaa arkipäivinä. Hoidon suunnittelukäynneille jonoa on 2–3 viikkoa. Lisäksi Nupossa voidaan hoitaa myös lieviä mielenterveysongelmia, jotka liittyvät päihteidenkäyttöön. Muutoin asiakkaat ohjataan erikoissairaanhoidon.

Perheille tarjotaan päihdeongelmatilanteissa tukea perhetukikeskus Päiväperhosta. Myös siellä voi asioida ilman ajanvarausta ja palvelu on maksutonta. Yksikössä toimii myös neuvola.

Tampereen kaupungilta Pirkanmaan sairaanhoitopiirille siirtyi matalan kynnyksen palvelu ensiohjauspoliklinikka Ensio. Ensio on nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluja tarjoava yksikkö, jossa pääsee ilman lähetettä sairaanhoitajan vastaanotolle.

Psykososiaalisen tuen palveluryhmässä tuetaan mielenterveys- ja päihdeasiakkaita asumisen eri tukimuodoin. Tukiasuminen on jaettu kahteen eri palveluun siten, että tukiasuminen toteutetaan joko asumisyksikössä tai tukea tarjotaan asiakkaan omaan kotiin. Tukiasumisyksiköiden osalta uudet palveluntuottajat aloittavat 1.1.2022. Asiakkaan omaan kotiin tarjottavan tukiasumisen osalta uudet palveluntuottajat ovat aloittaneet 1.8.2021.

Annetun selvityksen mukaan asumispalveluihin pääsee hyvin. Tukiasumisen osalta on ollut hieman jonoa, koska asiakasmäärät ovat kasvaneet. Vuoden 2020 aikana päihdekuntoutujien asumispalveluja on käyttänyt yhteensä 400 eri asiakasta. Näistä ostopalveluissa on ollut 355 asiakasta ja kaupungin omissa palveluissa 45 asiakasta. Asumispalveluista tukiasumisen osuus on 286 asiakasta, tehostetun palveluasumisen 33 ja palveluasumisen 39 asiakasta. Kotiin tarjottavaa tukea on saanut 34 päihdeasiakasta. Lisäksi tarjolla on tilapäistä asumista sekä kriisiasumista kahdessa kaupungin yksikössä ja yhdessä ostopalveluyksikössä. Mielenterveyskuntoutujia on ollut vuoden 2020 aikana asumispalveluissa 1222 eri asiakasta.

Mikäli asiakkaalla on tarve sosiaalihuoltolain mukaisille päihde- tai mielenterveyspalveluille, tehdään asiakkaalle palvelutarpeen arviointi ja laaditaan asiakassuunnitelma. Mikäli asiakkaalla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada apua, vastaa arvioinnista sekä päätöksenteosta sosiaalityöntekijä, muussa tilanteessa arviointivastuussa voi olla myös sosiaaliohjaaja. Kaikki työntekijät ovat virkasuhteisia. Päihdekuntoutuksen ja asumispalvelujen myöntämisen osalta päätöksenteon vastuu on sosiaalityöntekijöillä. Mielenterveyskuntoutujien osalta päätöksenteosta voi vastata asumisen asiakasohjauksen sosiaalityöntekijä, esimerkiksi jos asiakas on ohjautunut asiakasohjaukseen erikoissairaanhoidon sosiaalityöntekijän kautta.

Saadun selvityksen mukaan kiireellisissä tilanteissa asiakkaalle on voitu myöntää hänen tarvitsemansa palvelut ja kertoa päätös suullisesti. Tällöin kirjallinen päätös laaditaan viipymättä jälkikäteen.

Asiakkaalle kerrotaan suullisesti päätöksen sisältö selkeästi. Pääsääntöisesti myös kirjalliset päätökset on tehty ennen palvelun aloittamista. Asiakkaat saavat aina kirjallisen valituskelpoisen päätöksen hakemastaan palvelusta, myös kielteisten päätösten osalta.

Asiakkailla on myös nimetty sosiaalihoitolaian 42 §:n mukaiset omatyöntekijät. Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden omatyöntekijät ovat sosiaalityöntekijöitä.

Saadussa selvityksessä on selkiytetty myös kanteluasian (LSSAVI/1331/2020) yhteydessä esille tullutta selvitystä siitä, että asiakasohjauksen palvelupyyntöjen käsittelyaikoja ei voida seurata systemaattisesti. Saadun selvityksen mukaan asumisen asiakasohjaus toimii yksikkönä, jonka kautta asiakkaille löydetään sopiva asumispalvelu. Yhteyttä ottavat esimerkiksi sosiaalityöntekijät tilanteessa, jossa asiakkaan palvelutarvetta on jo arvioitu. Asumisen asiakasohjauksessa työskentelee mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asioissa kaksi sosiaalityöntekijää, suunnittelija ja kaksi asiakasohjaajaa. Koulutukseltaan työntekijöistä kaksi on sairaanhoitajaa ja yksi sosionomi. Asumisen asiakasohjauksessa selvitetään asiakkaalle soveltuvin asumismuoto. Asiakkaita on ollut vuonna 2020 päihdepalvelujen laitoshoidossa 182, päihdepalvelujen asumispalveluissa 371 ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa 1222.

Saadun selvityksen mukaan tilastotietoa ei ole siltä osin, kauanko asiakas on odottanut päihdehuollon laitoshoidon aloittamista. Osin toimeenpanoa joudutaan siirtämään myös asiakkaan henkilökohtaisten syiden vuoksi. Päätökset toimeenpannaan ilman aiheetonta viivytystä asiakkaan yksilöllinen tilanne huomioiden.

Korvaushoidon osalta selvityksessä on todettu, että kaikki opioidiriippuvaiset henkilöt, joilla on edellytykset ja halu korvaushoitoon, ovat päässeet korvaushoidon piiriin. Korvaushoito on voitu aloittaa välittömästi joko Jeesissä tai Breikissä, raskaana olevien osalta Päiväperhossa.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan Tampereen kaupunki tarjoaa riittävästi matalan kynnyksen päihde- ja mielenterveyspalveluja huomioiden myös erityisesti nuorten sekä perheiden tarpeet. Päihdehoidon osalta voidaan todeta, että päihdekuntoutus ja korvaushoito toteutetaan pääosin yksityisten palveluntuottajien toimesta. Saadun selvityksen mukaan asiakkaille myönnetään heidän tarvitsemansa palvelut. Tarvittaessa asiakkaat ohjataan erikoissairaanhoidon palveluihin, mikäli perustason palvelut eivät vastaa heidän palvelutarpeisiinsa.

Aluehallintovirasto arvioi, että asiakkaiden sosiaalihoitolain mukainen palvelutarpeen arviointi, päätöksenteko, asiakassuunnitelmien laatiminen ja omatyöntekijän nimeäminen toteutetaan sosiaalihoitolain 36–39 §:n edellyttämällä tavalla. Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden asioista sekä päätöksenteosta vastaavat sosiaalityöntekijät sosiaalihoitolain 46 §:n mukaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että TAYS (Tampereen yliopistollinen sairaala) psykiatrian poliklinikan hoitoon pääsyä selvitetään erillisenä terveydenhuollon valvonta-asiana aluehallintoviraston toimesta.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan Tampereen kaupungin sosiaalihoitolain mukaiset mielenterveys- ja päihdepalvelut on toteutettu asianmukaisesti ja valvonta-asian käsittely voidaan täten päättää.

Sovelletut säännökset

Sosiaalihoitolaki (710/1982) 3 § 2 mom.

Sosiaalihoitolaki (1301/2014) 14 §, 36–39 §, 40–42 §, 45–46 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei saa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 § huomioon ottaen hakea muutosta valittamalla.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Jaana Aarnio, puh. 0295 018 576 tai jaana.aarnio@avi.fi

Lakimies

Anna Sahavirta

Ylitarkastaja

Jaana Aarnio

Päätös

Tampereen kaupunki, sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi

Maritta Närhi, palvelujohtaja, Tampereen kaupunki
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

Suoritemaksu

Maksuton päätös

Tämä asiakirja LSSAVI/929/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/929/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Sahavirta Anna 21.12.2021 10:23

Esittelijä Aarnio Jaana 21.12.2021 10:20